

ВДОВЕНКО

Наталія Михайлівна

nata0409@gmail.com

к. е. н.,

доцент Національного
університету біоресурсів
і природокористування
України

УДК 351.824.1:639.3/5:504

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ В РИБНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

PROSPECTS OF IMPLEMENTATION OF ADMINISTRATIVE REPORTING IN THE FISHING INDUSTRY OF UKRAINE

Висвітлено механізм дії моделі збору та систематизації інформації по виробництві продукції аквакультури. Приділено увагу впровадженню адміністративної звітності в рибному господарстві на основі розробленої форми № 1 А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20 __ р.».

The mechanisms of collection and systematizations information about production to the products aquaculture are explained. To pay heed to forming administrative accounting on basis forms № 1 A- fish (annual) «Production to the products aquaculture after 20 __ year».

Раскрыто механизм действия модели сбора и систематизации информации о производстве продукции аквакультуры. Уделено внимание формированию административной отчетности на основе разработанной формы № 1 А-рыба (годовая) «Производство продукции аквакультуры за 20 __ г.».

Ключові слова: аквакультура, виробництво, галузь, держава, звітність, економіка, планування, регулювання.

Ключевые слова: aquaculture, accounting, production, branch, state, economics, planning, regulation.

Key words: aquaculture, accounting, production, branch, state, economics, planning, regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ

З прийняттям Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8.07.2011 № 3677–VI законодавчо визначено окремий вид сільськогосподарської діяльності в системі агропромислового виробництва – аквакультура.

Аквакультура (рибництво) – цілеспрямоване використання рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) для одержання максимальних обсягів корисної біологічної сільськогосподарської продукції (риби, молюсків, безхребетних, водоростей, інших водних організмів) шляхом їх штучного розведення та утримання. Підприємства аквакультури в своїй діяльності використовують або об'єкти вилучені з дикої природи або об'єкти, які вже знаходяться в процесі одомашнення. В обох випадках ці об'єкти вже є власністю господарства. В результаті аквакультурної діяльності виходить новий продукт, який за характерними властивостями і ознаками відрізняється від аналогічних товарів видобутих методами рибальства з дикої природи.

Це потребує створення системи ідентифікації інформації про товари, вироблені підприємствами аквакультури, яка дозволить розрізнити штучно вирощену продукцію отриману на цих підприємствах від продукції, виробленої від об'єктів дикої природи. Значний внесок у методологію дослідження питання економічного розвитку рибного господарства, здійснили М. В. Гринжевський, С. М. Кваша, І. К. Кавер, М. С. Стасишен та інші проте вирішенню проблеми формування повної, всебічної й об'єктивної інформації про виробництво рибопосадкового матеріалу і товарної риби не приділялось належної уваги.

МЕТОЮ СТАТТІ виступає дослідження теоретико-методологічних основ державного регулювання розвитку рибництва шляхом запровадження адміністративної звітності для юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, які здійснюють виробництво рибопосадкового матеріалу та товарної риби в умовах аквакультури з метою отримання всебічної інформації щодо обсягів виробництва.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Визнання в Україні державою людини як вищої соціальної цінності та прийняті зобов'язання перед світовою спільнотою із вступом її до провідних міжнародних організацій зумовлює необхідність зосередження державного регулювання на питаннях забезпечення продовольчої безпеки України де, суттєву роль має відіграти риба, враховуючи її високу споживчу цінність. Характерною особливістю аквакультури є специфічний характер самого об'єкту виробництва – риби, яку вирощують в повністю контрольованих людиною умовах. Для того, щоб повністю використати цю перевагу, необхідно бути добре поінформованими про всі зміни, які відбуваються в рибних запасах та їх видовому складі, наявних виробничих потужностях. Умовою отримання такої інформації від господарства є добре організований облік виробничих процесів і зведений облік виловленої риби та інших водних біоресурсів.

З цієї точки зору, значної уваги набуває аналіз загального табелю (переліку) звітних форм державних статистичних спостережень на 2012 рік, зокрема, розділу 10 «Статистика рибного господарства» розкриває теоретично значущі для нашого дослідження аспекти загальної проблеми та дає змогу переконатися у достовірності

зроблених висновків щодо необхідності удосконалення процесу отримання даних про обсяги вирощування та вилову риби, риборосадкового матеріалу. Підприємства аквакультури складають і подають органу державної статистики за місцезнаходженням лише форму № 1-риба «Виллов риби, добування інших водних живих ресурсів за 20_р.» (річна) та № 1-риба «Виллов риби, добування інших водних живих ресурсів за січень - ____ 20_ року» (місячна).

У зв'язку з реформуванням господарської й економічної діяльності в Україні з'явилася велика кількість підприємств, різноманітних за організаційно-правовими

формами господарювання, системою управління, обсягами виробництва та іншими параметрами. Важливим досягненням у розробленні теоретичних і прикладних аспектів формування методологічних підходів до зведення достовірних статистичних показників було встановлення, що фермерські господарства, діяльність яких пов'язана з аквакультурним виробництвом не звітуються в площині риборозведення, зариблення, вирощування та вилову водних біоресурсів. Сказане підтверджує і опрацювання даних статистичного щорічника України за ряд років (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість діючих підприємств за організаційно-правовими формами господарювання [4, 5]

	Сільське господарство		Рибацьтво, рибництво		Сільське господарство		Рибацьтво, рибництво	
	усього	%	усього	%	усього	%	усього	%
Усього підприємств	57 152	100,0	544	100,0	56 493	100,0	571	100,0
Господарські товариства	7 819	13,7	305	56,1	7 769	13,8	317	55,5
Приватні підприємства	4 333	7,6	139	25,5	4 243	7,5	158	27,7
Виробничі кооперативи	1 001	1,7	13	2,4	952	1,7	13	2,3
Фермерські господарства	42 101	73,7	–	–	41 726	73,8	–	–
Державні підприємства	345	0,6	14	2,6	322	0,6	10	1,8
Підприємства інших форм господарювання	1 553	2,7	73	13,4	1 481	2,6	73	12,7

При аналізі розділу 9 «Статистика сільського господарства» найбільший інтерес для дослідження становить зміст форми 2-ферм «Основні показники господарської діяльності фермерського господарства за 20__ рік» (Наказ Держкомстату України від 22.04.2011 № 97) у якій в розділі 1 у рядку 028 наводиться інформація про водні об'єкти фермерського господарства, які знаходяться в його володінні або користуванні, у рядку 029 – площа, яка використовувалася у звітному році для ведення рибного господарства. Далі за кодом 340 відображають реалізацію іншої продукції тваринництва, яка не зазначена за кодами 330–336, а саме: племінних тварин, молодняку на дорошуванні, коней, добових півників, каракульських смушків, продукції звірівництва, гною, пташиного посліду, вовни-линьки, коконів. Дані щодо обсягів реалізації продукції рибиництва окремим рядком не відображаються.

Зазначмо, що у рядку «Кількість», розділ 5 «Унесення органічних, мінеральних добрив та обробка хімікатами» показується кількість мінеральних і органічних добрив, унесених під урожай звітного року, незалежно від часу їх внесення: під пар і зяб у минулому році, а також перед сівбою, під час сівби та у вигляді підживлення у звітному році і восени минулого року. У графі 350 проставляються дані про кількість органічних добрив: гною, різних компостів, органо-мінеральних сумішей, пташиного посліду тощо, у графах 352, 353, 354 – відповідно загальна кількість азотних, фосфорних і калійних добрив, унесених під урожай звітного року, у перерахунку на 100 % поживних речовин.

Дані щодо кількості органічних та мінеральних добрив, внесених у рибицькі стави протягом вегетаційного (літнього) періоду під час вирощування риборосадкового матеріалу, товарної риби не наводяться. Без перебільшення можна сказати, що не відслідковується взаємозв'язку в одержанні цілісної і достовірної інформації про діяльність господарства: дані про площу водного дзеркала, державну підтримку на здійснення заходів з відтворення водних живих ресурсів (за рахунок бюджетних дотацій) у штучних умовах в звіті відображаються, а інформація про обсяги вилову і реалізації продукції аквакультури висвітлюється як інша продукція тваринництва, що постійно актуалізує підняту проблему.

Проведені дослідницькі пошуки дали змогу виявити те, що в Наказі Мінагрополітики України від 15.07.2004 р. № 255 «Про затвердження форм звітності з риборозведення, вирощування та зариблення» і в додатках 1 та 2 до наказу 16.07.2004 № 255, чітко вказано, що Форма 1-РГ «Звіт про рибиництво» та Форма 2-РГ «Звіт про вирощування та вилов риби» подається юридичними особами та їх відокремленими підрозділами незалежно від форм власності та підпорядкування – Укрдержрибгоспу. Обґрунтовуючи обмеженість подання такої інформації лише юридичними особами, підтверджує, що результатом цього є втрата цілого «пласту» цінної інформації про виробництво та реалізацію продукції рибиництва фермерськими господарствами для проведення відповідних як економіко-статистичних, так і розрахунково-конструк-

тивних досліджень. Виявлена в процесі аналізу невідповідність між фактичними і статистичними даними усувається через чітко виписану структуру валового виробництва продукції аквакультури за категоріями господарств: рибогосподарські підприємства, державні підприємства, фермерські господарства, інші суб'єкти господарювання.

Особливим елементом дослідження стала ідея про те, що одним із шляхів вирішення цього питання є запровадження адміністративної звітності. Законом України «Про державну статистику» від 17.09.1992 № 2614-XII встановлено, що адміністративні дані – дані, отримані на підставі спостережень, проведених органами державної влади за винятком органів державної статистики), органами місцевого самоврядування та іншими юридичними особами відповідно до законодавства та з метою виконання адміністративних обов'язків та завдань, віднесених до їх компетенції [2]. Це офіційні документовані дані, що дають кількісну характеристику явищ та процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній, інших сферах життя. Крім того, статтею 16 Законом України «Про державну статистику» передбачено в обов'язковому порядку погодження в органах державної статистики методології та звітної документації, пов'язаної із збиранням та використанням адміністративних даних.

Міжнародний семінар Європейської Союзу в рамках інструменту інституціональної розбудови TAIEХ «Розвиток механізмів управління аквакультурою» (м. Київ, жовтень 2011 р.) в рішенні по підсумках обговорення проблеми формування достовірної зведеної інформації про виробництво риби та рибопосадкового матеріалу також вказує на необхідність постійних спостережень шляхом збирання адміністративних даних. Такий підхід в системі методологічних норм і стандартів застосовується в багатьох країнах світу. Тобто, у більшості країн для статистичних цілей щодо визначення обсягів вилову риби та добування інших водних біоресурсів, рівня споживання риби на одну особу використовується саме адміністративна інформація, а не показники державної статистичної звітності.

Авторський доробок щодо удосконалення звітності з виробництва продукції аквакультури став основою при підготовці наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21.03.2012 № 141 «Про затвердження форми звітності № 1 А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20 __ р.» та Інструкції щодо її заповнення».

У процесі константувального експерименту були сформульовані робочі гіпотези про зв'язок між узагальненими даними і основними елементами системи макроекономічного планування, отримано їх експериментальне підтвердження у вигляді розробленої протягом 2011 року Форми № 1 А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20 __ р.» в рамках Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (абзац двадцять шостий статті 9), на виконання доручення голови Держрибагентства України від 13.05.2011 р. № 9 «Про затвердження форм звітності з риборозведення, вирощування та зариблення» (зокрема доцільності подальшого використання Форми 1-РГ «Звіт про рибництво» та Форми 2-РГ «Звіт про вирощування та вилов риби»), Положення «Про Міністерство аграрної політики та продовольства України», затвердженого Указом Президента України від 23.04.2011 № 500 та «Положення про державне агентство рибного господарства України, затвердженого Указом Президента України від 16.04.2011 № 484. Пропонуємо механізм дії моделі збору та систематизації інформації про виробництво продукції аквакультури:

Етап I. Нову форму заповнюють усі без винятку юридичні особи, фізичні особи-підприємці, які здійснювали у 2012 році виробництво рибопосадкового матеріалу та товарної риби в умовах аквакультури. Розділи I, II, III, IV, V, VI і VII звіту заповнюються за результатами звітного року (з 1 січня до 31 грудня 2012 року), а розділ II – станом на початок звітного року.

Збирання та опрацювання даних за вказаною формою здійснюють органи рибоохорони. Тому суб'єкти господарювання подають заповнену форму звітності № 1А-риба – територіальному органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері рибного господарства за місцезнаходженням/місцем проживання респондента (до 20 січня).

Етап II. Територіальні органи рибоохорони обробляють дані за формою і передають отриману інформацію до Державного агентства рибного господарства України (до 25 лютого).

Етап III. Державне агентство рибного господарства України надає зведені дані Державній службі статистики України (до 25 березня). Форма № 1А-риба заповнюватиметься на підставі даних спеціальних форм первинної документації для суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури.

У результаті проведених досліджень, ми дійшли висновку, що державне регулювання галузі повинно базуватися на теоретичному обґрунтуванні конкретної моделі збору та систематизації диференційованої інформації про вироблення продукції аквакультури і способів її побудови, визначенні пріоритетних цінностей та економічного порядку, який повинен забезпечувати реалізацію запропонованої моделі. Відповідно до Положення про Державне агентство рибного господарства, затвердженого Указом Президента від 16.04.2011 № 484/2011, інформація стосовно вилову риби є основою для реалізації державної політики в рамках Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012 – 2016 роки, затвердженої постановою КМУ від 23.11.2011 № 1245, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів згідно з міжнародними стандартами та нормами.

ВИСНОВКИ

1. Диференціація структури господарського комплексу України характеризується поділом великих галузей на прості галузі і підгалузі. Кожна галузь виділяється своєю сировиною, технологією виробництва, готовою продукцією, її призначенням та іншими ознаками притаманними лише їй. Галузь є генетичним носієм традицій, особливостей техніки, виробничих технологій, прийомів, кадрової спадковості окремого виду економічної діяльності. Часто саме від галузевих структур залежить запровадження інновацій, світових досягнень у виробництво, облік, зберігання, транспортування та реалізацію продукції. Розвиток рибного господарства в Україні здійснюється нині на основі його диверсифікації у напрямку розвитку аквакультури з одночасною її переорієнтацією на повне використання потенціалу як елемента аграрного сектора на засадах інвестиційно-інноваційної моделі.

2. Оскільки основними питаннями сучасного етапу розвитку аквакультури є стабілізація і подальше нарощування обсягів виробництва, розширення асортименту та поліпшення якості товарів, а на цій основі забезпечення раціональних норм споживання риби та рибних продуктів на душу населення, позбавлення залежності України від імпорتنих поставок, створення сприятливих умов рибогосподарським виробникам, поліпшення соціального

розвитку села, то єдиним правильним рішенням для досягнення перелічених завдань є наведення порядку в формуванні та отриманні повної, всебічної, об'єктивної інформації щодо обсягів виробництва аквакультури.

3. Введення в дію наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21.03.2012 № 141 «Про затвердження форми звітності № 1 А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20 __ р.» та Інструкції щодо її заповнення» дозволить покращити державний нагляд (контроль) у сфері виробництва та використання продукції аквакультури, яка є складовою частиною державної аграрної та соціально-економічної політики, спрямованої на збільшення обсягів виробництва корисної біологічної рибною продукції.

Література:

1. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8.07.2011 № 3677-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 59. – С. 120.
2. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 № 2614-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 43.
3. Вдовенко Н.М. Регулювання розвитку аквакультури у штучних водоймах України: монографія / Н.М. Вдовенко. – К.: Основа, 2011. – 368 с.
4. Статистичний щорічник України за 2009 рік / За ред. О.Г. Осауленка. – Державний комітет статистики України. – 566 с.
5. Статистичний щорічник України за 2010 рік / За ред. О.Г. Осауленка. – Державна служба статистики України. – 559 с.

КОНСУЛЬТАЦІЇ

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ТА ІНШИХ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Які види звітності повинна здавати неприбуткова організація?

Положення щодо звітності неприбуткових організацій передбачені у спеціальному законодавстві.

Відповідно до ч. 3 ст. 23 Закону України «Про громадські об'єднання», громадське об'єднання зі статусом юридичної особи зобов'язане вести бухгалтерський облік, фінансову та статистичну звітність, бути зареєстрованими в органах державної податкової служби та сплачувати до бюджету обов'язкові платежі відповідно до закону.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» благодійні організації складають та подають фінансову, статистичну та іншу обов'язкову звітність у порядку, встановленому законом.

В цілому на громадські та інші неприбуткові організації поширюються загальні правила ведення бухгалтерського обліку та звітності. Особливості оподаткування для неприбуткових організацій встановлюються Податковим кодексом.

Відповідно до п. 20.1.6 ПК, до неприбуткових організацій поширюються загальні вимоги щодо надання інформації на запити податкових органів.

Які види неприбуткових організацій передбачені законодавством?

Відповідно до п. 14.1.121. Податкового кодексу неприбутковими підприємствами, установами та організаціями визнаються підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством.

Відповідно до п. 157.1 ПК, неприбутковими підприємствами, установами та організаціями, зокрема є наступні: органи державної влади та місцевого самоврядування, благодійні фонди і благодійні організації, громадські організації, створені з метою надання реабілітаційних, фізкультурно-спортивних для інвалідів (дітей-інвалідів) та соціальних послуг, правової допомоги, провадження екологічної, оздоровчої, аматорської спортивної, культурної, просвітньої, освітньої та наукової діяльності, творчі спілки, кредитні спілки, пенсійні фонди, релігійні організації, житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку; професійні спілки, садівничі та гаражні кооперативами або товариства, інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів.

Податковий режим неприбуткової організації поширюється на неї лише тоді, коли вона зареєстрована у Реєстрі неприбуткових організацій та установ, що формується та ведеться органами державної податкової служби (п. 63.11 ПК, п. 157.1 ПК).

Які особливості подання звітності неприбутковими організаціями?

Відповідно до п. 133.1. ПК, неприбуткова організація є платником податку на прибуток. Відповідно до п. 57.1 ПК, неприбуткові установи (організації) сплачують податок на прибуток на підставі податкової декларації, яку подають до органів державної податкової служби за звітний (податковий) рік і не сплачують авансових внесків.

Стаття 157 Податкового кодексу встановлює перелік доходів неприбуткових організацій, які звільняються від оподаткування. Цей перелік доходів встановлюється окремо для кожної групи неприбуткових організацій, визначеної у п. 157.1 ПК.

Наприклад, для благодійних фондів і благодійних організацій, громадських організацій, зазначених вище, інших юридичних осіб, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів, п. п. 157.3, 157.5 ПК встановлено, що від оподаткування звільняються доходи таких організацій, отримані у вигляді:

коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань; разових або періодичних внесків, відрахувань засновників і членів;

коштів або майна, які надходять від провадження основної діяльності та у вигляді пасивних доходів;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевих бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

Пунктом 157.11 ПК встановлено, що у разі, якщо зазначені доходи, отримані протягом звітного (податкового) року на кінець першого кварталу року, що настає за звітним, **перевищують 25 відсотків** загальних доходів, отриманих протягом такого звітного (податкового) року, неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок із нерозподіленої суми прибутку за ставкою **16 відсотків** до суми такого перевищення.

З решти доходів неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок на прибуток, який визначається як сума доходів, отриманих із таких інших джерел, що зменшена на суму витрат, пов'язаних з отриманням таких доходів, але не вище суми таких доходів.

Крім того, від оподаткування звільняються доходи, отримані неприбутковою організацією як третейський збір.

Анна Туманян

Юристконсульт ТОВ "ІКГ"Проект-А"
ao.tumanian@gmail.com